

שבועות פרק שלישי שבועות

כה.

עין משפט גזר מצוה

בז א מיי פ"א מהלכות
שבועות הלכה ב סמג
לאוין רלנ טו"ע י"ד
סמג רלנ טו"ע א:
בז ב מיי פ"ג מהלכות
נדרים הלכה א סמג
לאוין רלנ טו"ע י"ד
סמג רלנ טו"ע א:
בז ג מיי פ"ה מהלכות
שבועות הלכה א סמג
שם טו"ע א סמג א:
סמג רלנ טו"ע ד:
בז ד מיי פ"ו מהלכות
נדרים הלכה א סמג
שם טו"ע א סמג א:
ג ה מיי שם סמג שם
טו"ע י"ד סמג ר"ג
טו"ע א:
בז ו מיי פ"ה מהלכות
שבועות הלכה טו:
גז א מיי שם סמג כ
סמג שם טו"ע י"ד
סמג רלנ טו"ע ד:
גז ב מיי שם סמג א
סמג שם טו"ע י"ד
שם טו"ע א:

אלא כי קתני מידי דהיי"ל אמירי דבר ממשא ב'י. תימה דצוקף
מכות (דף עב. עס) דקאמר וליחשב נמי כגון דלאמר שבועה
שלא אחרוש ציו"ט ודחיק לנימנר האי תנא לית ליה איסור כולל
ולשני כי הכא דלא קתני מידי דחילי אמירי דלאו בר ממשא וי"ל
דעדיפא מיניה משני התם:

חומר בנדרים שהנדרים חלים על
דבר מצוה בדבר הרשות.
צ"ב דנדרים (דף ע"ג טז) נפקא לן
מדכתיב לה' ובריש מסכת נזיר (דף
ה. עס) דרשינן מיין ושכר זיזר
לאסור יין מצוה כיון הרשות ותימה
תרי קראי למה לי הא איתקוש
נדרים וזירות אהדי צריש מסכת
נדרים (דף ע"ג טז) וי"ל צריש דזירות
אוסר כל יין עליו לנדר חילי אין
מצוה כיון הרשות אבל נדרים שאינו
אוסר עליו אלא המצוה כגון סוכה
ושופר ולולב ותפילין אימא דלא
חייל ואי כתיב נדרים ה"ל לפי שאוסר
המצוה עליו אבל צומי שאוסר עצמו
על היין לא חייל נדרים וי"ל גופייהו
כשאוסר עצמו הסוכה לא חייל:

מה שאין כן בשבועות. צדק ב'
דנדרים (דף ע"ג טז) פריך מ"ש
נדר דכתיב כי יזור נדר לה' שבועה
ונמי הכתיב או השבע שבועה לה'
ומשני הא דלאמר ישיבת סוכה עלי
הא דלאמר שלא אשב בסוכה משמע
דנדרים לפי שאוסר סוכה על עצמו
ראוי שיחול הנדר שאוסר הסוכה עליו
כקרנן וסוכה אינה מצוה לעשות
מצוה אבל שבועה שאוסר עצמו על
הסוכה אין השבועה חלה דמשועבד
הוא לעשות מצוה ותימה א"כ מה
חומר יש נדרים מנשבעה שבועה
נמי חיילא כה"ג כי אמר ישיבת סוכה
עלי שבועה עליה דלא חלה חפלא עליה
דצדק חפלא עליה חלה נמי שבועה
דלאמר דשביעה (פ"ק) (דף ע"ג וצ"ב)
ד' נדרים (דף ע"ג טז) גבי שבועה שוא
צאומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי
שבועה אס לא ראיית גמל פורח
צאור והדלאמר צריש נדרים (דף ע"ג טז)
אידי דמנא נדרים דמייתסר חפלא
עליה תנא נמי חרמיס דמייתסר
חפלא עליה ולאפוקי שבועה דלאסר
נפשיה מן חפלא היינו דהוי נמי כה"ג
דאסר נפשיה מן חפלא אבל נדרים
וחרמיס אינן אלא צענין דמייתסר
חפלא עליה וי"ל דהיינו חומר נדרים
דככל ענין דחל על דבר הרשות חל
על דבר מצוה דהיינו כשאוסר חפץ
על עצמו אבל כשאוסר עצמו על
החפץ אינו חל אפי' דצדק דקונים
כשאומר קונס גופו על החפץ דקונס
היינו כקרנן ולא שייך על עצמו אבל

בשעת קאמר. הא דלאמר' דבר שזדונו לאו לא קתני בשעת
הוא דלאמר ושבועה ציטוי חטאת היא: **וליס** זיה מששא. שאישן
ושלא אישן שהשינה אין זה מששא: שאזוקו צדוק לים לא גרסי'
הכא: **בתני'** אחד נדרים של אחרים. כדמפרש שמתן פלוני
כו': שאין צדק ממש. תרי גווי
משמע שאין צדק ממש כגון שינה
ומשמע שאין צדק היינה כגון שאזוקו
צדוק לים: א"כ. דדייקת להרע או
להטיב אין לי כו': מריבוי הסכוב.
לכל אשר יצטא ויקרא [ה] ג' הנדרים
חלים על דבר מצוה. קונס סוכה
שאינו עושה לולב שאינו נוטל אסור
ובנדרים מפרש טעמא צדקת ואלו
מותרין (דף ע"ג טז): **מה** שאין כן
בשבועות. כדמתן צמתני' [ה] וילין לה
לקמן (דף ע"ג טז). מתקראי: נדר אינו
חל על השנייה כגון קונס שאינו יאן
דקונס לשון הקדש הוא ואמאי
ליחול הקדש אבל קונס עיני
בשינה חל אפי': מלקין אותו.
משום שבועה שוא דצדק שא"כ
הוא ומשנבע יתמה לשקר. אלמא

לאו שבועה ציטוי הוא דקתני וישן
לאלתר: **ליסי** בנשכא. זירוק פלוני
או לא זירוק אין זה שבועה ציטוי
אלא שבועה שוא שהרי אין פלוני
צדקתו לזרוק ולא לזרוק: **נדר**
כר"ע. דמחייב בנשבע: **ושמואל**
כרבי ישמעאל. דמחייב ליה [רקן]
לנשא: **אליבא דר' ישמעאל כ"ע**
לא פליגי. כלומר דבר ודאי תנאי
הוא דלא מחייב ליה רב אליבא
דכ"ע ושמאל אליבא כדמפרש
דכ"ע ושמאל אליבא כדמפרש
ואזיל: **כי פליגי דכ"ע פליגי** ולא
כלומר אבל דכ"ע דאפי' לר"ע פטר
דשמואל כמנאי דאפי' לר"ע פטר
ליה שמואל וכל שכן לר' ישמעאל:
ד'

שאישן ו**שלא** אישן: איני (ד) והא"ר יוחנן והאומר שבועה שלא אישן ג'
ימים מלקין אותו וישן לאלתר התם דאמר ג' הכא דלא אמר ג':
שאזוקו צדוק לים ו**שלא** אזוקו: איתמר (ב) שבועה שזרק פלוני צדוק לים
ושלא זרק רב אמר ה' חייב ושמאל אמר פטור רב אמר חייב איתיה
בלאו והן ושמאל אמר פטור ליתיה בלהבא לימא בפלוגתא דר'
ישמעאל ור"ע קא מופלגי רתנן ר' ישמעאל אומר אינו חייב אלא על
העתיד לבא שנאמר להרע או להטיב אמר לו ר"ע א"כ אין לי אלא
דברים שיש בהן הרעה והטבה דברים שאין בהן הרעה והטבה
מנין אמר לו מריבוי הכתוב אמר לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה הכתוב
לכך רב דאמר כר"ע ושמאל דאמר כר' ישמעאל אליבא דר' ישמעאל כולי
עלמא לא פליגי השתא מילתא דאיתא בלהבא לא מחייב עליה רבי ישמעאל
לשעבר מילתא דליתא בלהבא מיבעיא כי פליגי אליבא דר"ע רב כר"ע
ושמואל אמר עד כאן לא מחייב ר"ע התם לשעבר אלא מילתא דאיתא
בלהבא מחייב ר"ע לשעבר אבל מידי דליתיה בלהבא לא לימא בפלוגתא
דכ"ע

שבועה בכל ענייני שבועה אינה חלה על דבר מצוה כדבר הרשות דהיינו כשאוסר עצמו על החפץ וצרינו אלחנן תירץ צדק ר"י דשבועה
אפי' כשאומר ישיבת סוכה עלי שבועה אסר נפשיה מן חפלא לשון שבועה לא שייך אלא על עצמו וקונס לא שייך אלא על החפץ
שאוסר על עצמו כקרנן ולכך חלה נמי שבועה על השינה דאסר נפשיה עליה אבל צדק אסר שינה עליו ואין זה ממש וצ"ב
דנדרים (דף ע"ג טז) מסיק צריש דנדרים נמי חלים מדרבנן על דבר שאין צו ממש והשתא אחי שפיר הא דלאמר צריש נדרים (דף ע"ג טז)
לאפוקי שבועות דאסר נפשיה מן חפלא ור"מ מפרש דלקמן (דף ע"ג טז) וצ"ב ד' נדרים (דף ע"ג טז) לא מייירי שאמר לשון זה יאסרו עלי
בשבועה אלא ה"ק כשאומר לשון ש"י שבועה אוסר פירות עליו ומייירי שאומר שבועה שלא אוכל פירות וצדוק פריס ל"ג שבועה אבל
אמר יאסרו שבועה אינו כולל אפי' צדק הרשות משום דלאסר חפלא עליה והשתא נמי יחול חומר נדרים מנשבעות: **א"כ** ו**הא"ר**
יוחנן. למאי דס"ד השתא דלעולם קאמר תימה דתקשה ליה צריש פירקין (דף ע"ג טז) גבי שבועה שאוכל ושלא אוכל וי"ל דגבי אכילה
ליכא למיטעי דלעולם קאמר ולא הוצרך התנא לפרש לאלתר קאמר א"כ התם נמי שייך שפיר לעולם כגון שנשבע על ככר שלפניו:
ושמואל דאמר כר' ישמעאל. וא"ת והא לעיל קאמר שמואל טעמא משום דליתא בלהבא וי"ל דאין זה מדברי שמואל אלא הש"ס
מפרש כן אליבא וכענין זה יש צדקה מקומות צ"ב (דף ע"ג טז): **רב** דאמר כר"ע. הק' ה"ר עורא הנצי"ל דהשתא רב דרש
ריבוי ומיעוטי ובהגוזל קמא (דף ע"ג טז): סבר רב כר"מ דלאמר אומרים צעדים הרי שכן לפניך דאין נגזלים ממקרקעי ומאן דאית
ליה דעבדים ממקרקעי דרש כללי ופרטי כדמוכח לקמן צ"ב שבועה הפקדון (דף ע"ג טז) ובהגוזל בתרא (דף ע"ג טז) וי"ל דאית ליה
שום מיעוט דממעט צעדים כדפרשית לעיל צ"ב (דף ע"ג טז):

(א) רש"ל מ"ו, (ב) ג' נדרים
כא. (תמורה ג' ג' ג' נדרים
ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג'
פ"א, ד' יבמות ק"א: נדרים
טו. סוכה ג' ג' ג' ג' ג'
מט: ו גופייהו [כשאוסר]
עלמו על הסוכה לא חייל.
כ"ל רש"ל, ו ג' ג' ג' ג' ג'
דף קט"א, ו ג' ג' ג' ג' ג'
מ: ד"ה ושהו ומוס' צ"ק
יט. ד"ה רב אמי וי"ל.

תורה אור השלם

1. או נפש כי השבע
לבטא בשפתים להרע
או להטיב לכל אשר
יבטא האדם בשבעה
וְעַלְמָם מִמֶּנּוּ וְהָאֵלֹהִים יָדָע
וְאֵשֶׁת לְאִתְּחַת מֵאִלְהֵי:
ויקרא ה' ד'
2. בתוך תתן לו ולא ירע
לְבָבְךָ בַּחֲתֹךְ לוֹ כִּי בְגִלְלֵי
הַיָּבֵר וְהָאֵלֹהִים יִבְרָכְךָ
אֲלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֵׂי וְיִבְלֵל
מִשְׁלַח יָדְךָ: דברים טו י

מוסף רש"י

שנאמר להרע או
להיטיב. אוכל להטיב לא
אוכל להרע, משמע את
עלמו והוא היד לכל דבר
שואו כן ולא להשא,
להרע או להיטיב להבא
משמע (ע"ר ב. ב.)
שהנדרים חלים על
דבר מצוה. שבר אמר
קונס שאינו עושה סוכה, או
קונס שאינו מניח תפילין כל
עליו הנדר ואם עשה קס
ליה בכל ימל (נדרים יג.)
מה שאין כן בשבועות.
שאין נשבעין לנטל את
המטות, דמשמע ועומד
מהר סיני הוא לקיים
ולכהיל על חלה שבועה עליה
דאין שבועה חלה על
שבועה (שם). על דבר
שאינו בו ממש. כגון
דבור שאין בו ממש (שם).
מלקין אותו. משמע
לשון ומשעה שילת
שבועה מפיו הרי הוא
נשבע על העמוד של אבן
שואו של זבב, שחף על על
דבר שחי אפסר, ומתן
לקמן (ע' דהיינו שבועה
שוא ומייבס על זדוה
מכות וכגון שהתרו בו
(סוכה ג.) או: ללאמר
מלקין אותו שישן, הואיל
דנדר צדק שאין יכול
לעמוד בו (נדרים טו.).

רבינו הגנאל

שבועה חיילא אמירי
דלאו בר ממשא הוא.
כגון שאזוקו צדוק
ליים ושלא אזוקו א:
פ"א, אחר דברים של
עצמו ואחד דברים של
אחרים [א'] יש בהם
ממש וכו'. ת"ר חומר
בנדרים שהנדרים חלים
על דבר מצוה כדבר
הרשות שאין כן
בשבועה. חומר בשבועות
שהשבועות חלות על
דבר שאין בו ממש
כדבר שיש בו ממש מה
שאין כן בנדרים: **פ"ב**
שאין פלוני ושלא אתן
אוקימנא בנשבע ליתן
מנחה לעשיר. אבל ליתן
צדקה לעני מושבע מהר
סיני הוא שנאמר בתוך
תתן לו ואין שבועה
חלה על שבועה. שאישן
ושלא אישן כו'. אוקימנא
בנשבע שלא ישן פחות
מג' ימים. אבל הנשבע
שלא ישן ג' ימים
מלקין אותו וישן לאלתר:
אזוקו צדוק לים ושלא
אזוקו כו'. אתמר שבועה
שזרק פלוני צדוק לים
ולא זרק. שביעה שלא
זרק וזרק. רב אמר
חייב דהא איתא בלאו
הן. ושמאל אמר פטור
דהא ליתא בלהבא. פי'
ליתיה בורוק. כלומר
אינו יכול לכופ חבירו
לזרוק צדוק לים (המלח)
מיכן ולהבא. ואיתנין
לאוקמי חלוקתם בחלוקת
רב ישמעאל ור' עקיבא
ולא עמדה. ואסיקנא
כי פליגי אליבא דרבי
עקיבא רב כו' עקיבא
ושמואל אמר לך כי קא
מחייב ר' עקיבא לשעבר
במירו דאיתיה להבא אבל
במירו דליתיה להבא לא
מחייב אלא בפלוגתא

(א) ע"י רש"י.